

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - I (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Akran İletişimi, Akran Öğretimi ve Akran Zorbalığı

Akran İletişimi

“Başkaları aracılığıyla kendimiz oluruz.” (Lev Vygotsky)

Erken Çocukluk Döneminde Akran İlişkileri

Akran ilişkilerinden çok aile ilişkilerine odaklanılmaktadır.

Bu dönem akran ilişkilerinin şekillenmeye başladığı dönemdir.

Bu dönemdeki akran ilişkilerinin orta çocukluk ve ergenlik dönemindeki uyumu etkilediğini göstermektedir.

Akran ilişkilerinde önemli olan ve erken çocukluk döneminden itibaren gözlemlenebilecek bazı beceriler şunlardır:

Ortak dikkati yönetmek

Duygu düzenleme

Dürtülerin engellenmesi

Taklit etmek

Temel düzeyde sebep sonuç ilişkisi kurmak

Dil yeterliliği

Orta Çocukluk Döneminde Akran İlişkileri

Dil becerisi, zihin kuramı, öz kontrol gibi beceriler erken çocukluk dönemine göre gelişmiştir.

Bu nedenle daha karmaşık arkadaşlık ilişkileri ve grup ilişkileri kurulmaya başlanır.

Çocuk başarıya karşı küçük görülme (aşağılık) dönemindedir. Arkadaşları onun için bir referans noktasıdır.

Akranlar başarı ya da başarısızlık duygusuna sebep olabilir.

Akran öğrenmesi için uygun bir dönemdir.

Ergenlik Döneminde Akran İlişkileri

Ergen, çocukluk ve olgunluk arasında geçiş yaşamakta olan kişi olarak kabul edilir.

Ergenler bir taraftan kendilerini yetişkin sayarak tutum ve davranışlarını çevrelerindeki büyüklere göre ayarlarken diğer taraftan çocukluklarına devam ederler.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 2 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Sosyalleşme ve Ergenlik

Ergen, bu dönemde hızlı bir sosyalleşme süreci içerisinde.

Ergen, toplumda saygınlık kazanmaya ve statü sahibi olmaya gereksinim duyar.

Toplumsal uyum, geniş ölçüde bu gereksinimin karşılanmasına bağlıdır. Bu uyum ergenlik dönemindeki deneyimlerle kazanılmaktadır.

Sosyalleşme; ergenin duygu, düşünce, tutum, davranış, eylem, amaç ve beklentileri ergenin temel kişilik yapısına, ergenlik dönemine özgü psiko-sosyal özelliklerine, ergenin yaşadığı çevrenin sosyal, kültürel, ekonomik özelliklerine bağlıdır.

Sosyalleşme süreci içerisinde olan ergenlerde, her ne kadar geleneksel değerlere bağlı olsalar da modernleşmenin etkisiyle sahip oldukları birtakım kültürel öğelerde değişiklikler gözlenmektedir.

Aile, okul, toplumsal gruplar ve kitle iletişim araçları sosyalleşmeyi etkileyen önemli etmenlerdendir.

Akran grupları ergenlikten daha önce ortaya çıkmakta fakat ergenlik yılları boyunca anlamı ve yapısı değişmektedir.

Ergenlik boyunca bireylerin akranlarıyla birlikte geçirdikleri sürede ve yetişkinlere karşı akranlarının eşliğinde geçirdikleri sürede keskin bir artış vardır.

Ergenlik boyunca akran grupları, çocukluk dönemlerine göre yetişkin denetimi olmaksızın daha çok işlevde bulunurlar.

Ergenlik boyunca artan bir biçimde etkileşimde bulunan akranlar, karşı cinsiyetten arkadaşlardır.

Ergenlik daha büyük akran topluluklarının ya da geniş arkadaş gruplarının ortaya çıkışıyla belirlenir.

Genel olarak modern toplumda bütün bireylerin aynı norm dizilerini (evrensel normlar) öğrenmeleri beklenmektedir.

Aile daha az önemli bir siyasi ve ekonomik bir güç hâline geldikçe, evrensel normlar ön plana çıkmıştır.

Ergenlik Dönemi Sonrası Akran İlişkileri

Yetişkinlik Dönemi: Yakınlığa karşı yalıtılmışlık

Yaşlılık Dönemi

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 3 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Akran Öğretimi

“Öğretirken, daha çok öğreniriz” (Seneca)

Akran Öğretimi Nedir?

👉 Bir öğrencinin başka bir öğrenciye, birincisinin uzman ve ikincisinin acemi olduğu bir konuda bilgi vermesidir.

👉 Belirli becerileri edinmiş olan bir öğrencinin, sınıf arkadaşlarına bilgi ve beceri edinmeleri konusunda yardım ettiği bir stratejidir.

👉 Aynı ya da farklı yaş grubundaki öğrenciler arasında olabilir.

👉 Akademik performans düzeyi yüksek olan öğrenci öğretici, akademik performans düzeyi düşük olan öğrenci öğrenen olarak görev almaktadır.

Akran Öğretiminin Başlıca Faydaları

👉 Öğrenciler için bireyselleştirilmiş öğrenme sağlar.

👉 Öğrenciler arasında doğrudan etkileşim, aktif öğrenme sağlar.

👉 Akran öğreticiler için kendi öğrenmelerini pekiştirme fırsatı verir.

👉 Akranla iletişim kurmak rahat ve açık hissetmeye olanak sağlar.

👉 Akran öğretimi mali açıdan verimli bir alternatiftir.

👉 Öğretmenlerin bir sonraki derse odaklanmak için daha fazla zamanları olur.

Akran Öğretime İlişkin 10 İpucu

1. Eğitmenlerinizin eğitimli olduğundan emin olun.
2. Bir ödül sistemi kullanın.
3. Gizliliği, olumlu pekiştirmeyi ve yeterli yanıt süresini vurgulayın.
4. Öğrenme alıştırmalarını ve buna uygun aracı seçin.
5. Grup stratejilerini kullanın.
6. Rol oynama ve modellemeyi kullanın.
7. Aktif öğrenmenin önemini vurgulayın.
8. Öğretim iskelesini öğretin.
9. Yönergeli ve yönergesiz öğretimi açıklayın.
10. Nasıl geri bildirimde bulunacağınızı açıklayın.

Ebeveynlerin Akran İlişkilerine Etkisi

Doğrudan;

👉 Çocukların akranları ile etkileşimlerinde gerekli becerileri ebeveynlerin desteği ile geliştirir.

👉 Çatışma çözümü gibi pek çok beceri günlük pratiklerde öğrenilir.

Dolaylı;

👉 Çocuğun ebeveyni ile olan ilişkisi dünyaya bakış açısını, insanlara güvenip güvenmeyeceğini etkiler (Bağlanma).

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 4 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Akran ilişkileri ile ilgili Değişkenler

a. Kişisel Faktörler

- 👉 Beceri ve güçler
- 👉 Duygu ve iyi oluş
- 👉 Kimlik
- 👉 Davranış ve sağlık

b. Çevresel Faktörler

- 👉 Aile (Aile bireyleri arasındaki ilişki, ebeveynle ilgili faktörler)
- 👉 Akran grubu (Akran grubu ile olan deneyimler)
- 👉 Okul (Bireysel okul ile ilgili faktörler, okul bağlamında deneyimler, öğretmen ile ilişki)
- 👉 İnternet ve teknoloji (Kullanım sıklığı ve eğilimleri)
- 👉 Sosyal hayat (Toplumsal bağlamda deneyimler)

c. Beceri ve Güçler

- 👉 Duygu regülasyonu
- 👉 Sosyal biliş
- 👉 Sosyal beceriler
- 👉 Duygusal zekâ

d. Duygu ve İyi Oluş

- 👉 Genel iyi oluş
- 👉 Duygu durumu

e. Kimlik

- 👉 Mizaç
- 👉 İlişkisel yönelim
- 👉 Algılanan beceriler
- 👉 Çok boyutlu öz benlik

f. Davranış ve Sağlık

- 👉 Genel klinik spektrum
- 👉 İlişkisel klinik spektrum
- 👉 Klinik olmayan rahatsızlıklar

Referans Grupları

- 👉 Ergenlerin kendileri hakkında ne hissettiklerini de etkileyebilmektedir.
- 👉 Birçok ergen, arkadaşlarından geniş arkadaş grubunun değerlerine ve amaçlarına uygun biçimde davranmak konusunda baskı hissetmektedir.
- 👉 Fakat baskının özel doğası bir arkadaş grubundan diğerine değişmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 5 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Ergenlikte Akran Baskısı

Ergenlikte akran gruplarının ve ilişkilerinin olumlu olarak birçok işlevi olmasına rağmen ergen üzerindeki olumsuz etkileri de azımsanmayacak şekilde kendisini gösterebilmektedir.

Akran baskısı, kişinin bir şeyle ilgili istek ve fikrinin çok da önemli olmadığı ancak akranlarının istek ve fikirlerinin bir baskı aracı olarak kişi üzerinde etkili olması olarak tanımlanmaktadır.

Ergenlik dönemi ile birlikte bireyler daha önceki hayatlarından öğrendikleri normlardan, kurallardan uzaklaşabilmekte ve hatta terk edilebilmektedirler.

Akran baskısı genellikle gruba ve grup normlarına bağlılığı temel almaktadır.

Berndt ve **Ladd** akran baskısının ödül ve ceza sistemi üzerinden işlediğini belirtmektedir.

Grup normlarına uyan bireyler ödüllendirilirken uymayan bireyler çeşitli şekillerde cezalandırılmaktadırlar.

Buradaki cezalandırma gruptan dışlamak olarak görülürken ödüllendirme ise grupta kabul görme ve söz sahibi olma şeklinde görülebilmektedir.

Bazen akran gruplarının etkileri okul yaşantısı için belirleyici bir faktör olabilmektedir.

Gençler çoğu zaman akran grubunun içinde bir kimlik ve statü kazanabilmek için akran grubuna boyun eğdiğinde akran baskısına direnç göstermesi zor olabilir.

Bu durumda okullarda gençler öğretmen otoritesine başkaldırmak, grup kurallarına uymak, okulu asmak gibi davranışlarda bulunabilir.

Çünkü akranlarından farklı olmak onlar için bir dışlanma ve utanç kaynağıdır.

Akran Baskısının Olumsuz Çıktıları

Akran baskısının etkilerinin olumsuz olduğu durumlarda ergenin pek çok davranış ve tutumu bundan olumsuz etkilenmekte ve bu durum ergenlerde bir dizi olumsuz/ riskli davranışın görülmesine sebep olabilmektedir:

Riskli davranışlar olarak nitelenebilecek alkol, sigara, uyuşturucu, intihar, okul terki, çeteleşme, zorbalık ve daha birçok olumsuz davranışların bazı ergenler tarafından benimsendiği görülmektedir.

Ergenler, bunları çevrelerindeki diğer akran gruplarına da bulaştırmakta ve direnç gösteren akranlarına ise baskı ve zorbaca davranışlar uygulayabilmektedir.

Kiran-Esen'e göre, ergenlerde akran baskısı arttıkça risk alma davranışlarının da artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 6 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Akran Zorbalığı

Akran Zorbalığı Nedir?

👉 Tanımı ile ilgili araştırmalar arasında farklılıklar olsa da üzerinde ortak kaniya varılmış bazı noktalar mevcuttur:

👉 İstenmeyen olumsuz davranışlar;

👉 Tekrarlanabilir.

👉 Tekrarlanma potansiyeli olabilir.

👉 Güç dengesizliği

👉 İstenererek yapılması

👉 Zarar verme amacı taşınması

Akran Zorbalığının Türleri

👉 Fiziksel

👉 Sözel

👉 Sosyal (ilişkisel)

👉 Siber

👉 Psikolojik

Zorbalığa İlişkin Verilere Nereden Ulaşılabılır?

Sağlıkla ilişkili davranışları ve çıktıları ölçen okul temelli anketler:

Global School-based Student Health Survey (GSHS)

👉 Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2003 yılından bu yana her 3-5 yılda bir gerçekleştirilmektedir.

Health Behaviour in School-aged Children Study (HBSC)

👉 HBSC Consortium tarafından 1983 yılından bu yana her 4 yılda bir gerçekleştirilmektedir.

Öğrenme çıktılarıni ölçen okul temelli anketler:

Estudio Regional Comparativo y Explicativo (ERCE; Regional Comparative and Explanatory Study)

👉 Latin Amerika Eğitim Kalitesini Ölçme Laboratuvarı (LLECE/UNESCO) tarafından 2006'da ilki gerçekleştirilmiştir. 2006, 2013 ve 2019'da yapılmıştır.

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)

👉 International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) tarafından, 2001'den bu yana her 5 yılda bir gerçekleştirilmektedir.

Programme for International Students Assessment (PISA)

👉 OECD tarafından 2015'ten bu yana her 3 yılda bir yapılmaktadır.

Trends in Mathematics and Science Study (TIMMS)

👉 IEA tarafından, 1999 yılından bu yana her 4 yılda bir gerçekleştirilmektedir.

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 7 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

Popülasyon temelli anketler:

Demographics and Health Survey (DHS)

👉 UNICEF, UNFPA, DSÖ, UNAIDS, USAID olmak üzere uluslararası kuruluşların katkıları ile gerçekleştirilen bir taramadır.

Violence Against Children Survey (VACS)

👉 CDC, UNICEF ve Together for Girls iş birliğinde gerçekleştirilmektedir.

★ **Zorbalık Nerelerde Görülür?**

👉 Okul (%43)

👉 Sınıf (%42)

👉 Kantin (%27)

👉 Okul bahçesi (%22)

👉 Dijital araçlar aracılığıyla (%15)

👉 Okul tuvaleti veya soyunma odası (%12)

👉 Okul otobüsü (%8)

★ **Pandemi ile birlikte şekil değiştiren zorbalık: Siber zorbalık.**

★ **Akran Zorbalığının Etkileri**

👉 Psikolojik Etkileri

👉 Depresyon

👉 Anksiyete

👉 Davranış problemleri

👉 İntihar girişiminde bulunma riski

👉 Düşük yaşam doyumu

👉 Fiziksel Etkiler

👉 Baş ağrısı

👉 Karın ağrısı

👉 Uyku problemleri

★ **Akran Zorbalığında 30 Gün Etkisi:** Yalnızlık hissi, endişeden kaynaklı olarak uyuyamama, ciddi olarak intihara kalkışma düşüncesi, tütün kullanımı, alkol kullanımı ve erken dönemde cinsel birliktelik oranları son 30 günde akran zorbalığına uğrayan bireylerde, uğramayanlara kıyasla daha yüksektir.

★ **Eğitime İlişkin Etkiler**

👉 Düşük okul aidiyeti

👉 Yüksek devamsızlık oranları

👉 Okula gelmekte isteksizlik

👉 Düşük akademik başarı

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 8 (Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-II)

👉 **Akran Zorbalığının Bitmeyeceğine Dair İnanç:** Akran zorbalığına uğramış olan çocukların %41'i zorbalığın tekrar yaşanacağını düşünmektedir.

👉 **Akran Zorbalığını Yalnızca Gözlemlemenin Etkisi:** Akran zorbalığında zorba/kurban rolünde olmayıp gözlemci (şahit) olmak da ruh sağlığına yönelik riskler teşkil etmektedir.

👉 **Akran Zorbalığını Anlamak İçin Beyni İncelemek:** Öfkeli ve korkulu yüz ifadelerine karşı Amigdala aktivitesi akran zorbalığı ve mağduriyeti ile ilişkili bulunmuştur.

★ **Akran Zorbalığına Yönelik Çözüm Önerileri**

a) Öğretmenlerin Yapabilecekleri

👉 Dinlemek

👉 Müdahale ettikten sonra zorbalığın bitip bitmediğini kontrol etme

👉 Başa çıkmaya yönelik tavsiyeler verme

b) Öğretmenlerin Yapmaması Gerekenler

👉 Problemlerini kendi başlarına çözmeleri gerektiğini söylemeleri

👉 Farklı davransaydı zorbalığın olmayacağını söylemesi

👉 Zorbalığı görmezden gelmesi gerektiğini söylemesi

c) Arkadaşların Yapabilecekleri

👉 Zaman geçirmek

👉 Konuşmak

👉 Ortamdan uzaklaşmasına yardım etmek

👉 Aramak

👉 Tavsiye vermek

👉 Dinlemek

👉 Paylaşması konusunda cesaretlendirmek

★ **Çözüm Önerileri**

👉 Çocukların haklarını korumak ve okulda şiddet ve zorbalığı önlemek ve müdahale etmek amacıyla politikaların ve mevzuatın yürürlükte olmasını sağlamak

👉 Öğretmenlerin konu ile ilgili eğitilmesi ve desteklenmesi

👉 Öğrencilerin konu ile ilgili farkındalıklarının artırılması

👉 Yalnızca öğretmenlerin değil, okulun ve toplumun diğer bileşenlerinin de çözüme dâhil edilmesi

👉 Çocuğun üstün yararı temel alınarak oluşturulmuş etkili bir şikâyet ve geri bildirim mekanizmasının olması

UZMAN ÖĞRETMENLİK VE BAŞÖĞRETMENLİK MESLEKİ GELİŞİM PROGRAMI

AKRAN İLİŞK.-ERGENLİKTE AKRAN İLİŞK. AKRN. ÖĞRT. - 9
(Konu Özeti-II.Bölüm: 9-10-11)

👉 Akran zorbalığına ilişkin güvenilir ve ayrıntılı verilerin olması, kanıt temelli müdahale programları

👉 Kanıt temelli önceleme programlarının okullardaki zorbalığı %25'e kadar düşürdüğü tespit edilmiştir.

👉 Çözüm sürecinde çocuk katılımının önemi

Kıymetli meslektaşlarımız,

Eğitim öğretim yılı içinde olduğu gibi Uzman Öğretmenlik ve Başöğretmenlik Mesleki Gelişim Çalışmalarında da yanınızdayız.

Bu süreçte yapacağımız paylaşımlardan daha hızlı haberdar olmak için aşağıdaki kanallardan bizleri takip edebilirsiniz.

Sınava katılacak olan tüm meslektaşlarımıza başarılar dileriz.

Ulaşmak istediğiniz kutucuğa tıklayınız.

Telegram Kanalı

Telegram Kanalı

Facebook Grubu

Facebook Grubu

EMEK HIRSIZLARINA UYARI

Birkaç dakika içinde indirerek kullanmış olduğunuz çalışmalar için saatlerimizi veriyoruz. Yeri geliyor ailemize, arkadaşlarımıza ayıracağımız vakti bu çalışmalara ayırıyoruz.

Çalışmalarımızı paydaşlarımızın kişisel olarak kullanmaları için hazırlıyoruz. Farklı sitelerde paylaşılmasına müsaademiz olsa zaten biz paylaşırız değil mi? Maalesef saatler verip hazırladığımız çalışmalar üzerinde isim değişikliği yapılarak kısa süre içinde belirli sitelerde paylaşılıyor. Bu şekilde yapan kişiler paylaştığı çalışmayı hazırlamış olmuyor, **ÇALMIŞ** oluyor. Bu gözler; yaptığı hırsızlığı bilmeden altına teşekkür yazanlara "Rica ederim." yazanları da gördü, bırakın bir özrü, cevap vermeye tenezzül bile etmeyenleri de gördü. Üzülerek belirteyim ki bu kişiler bizim **MESLEKTAŞLARIMIZ**.

Korkarım ki bir gün azmimizi yitirirsek en büyük nedeni bu **EMEK HIRSIZLARI** olacak.

Bugüne kadar emek hırsızlarını defalarca uyardım. Ancak her gün bunlara bir yenisini ekleniyor. Artık paylaştıkları site üzerinden veya sosyal medyadan kendilerini uyardırmayacağım. Bu sayfayı her paylaşımına ekleyeceğim. **Aşağıdaki listede yer almak isteyen buyursun, çalsın...**

NOT: Bu sayfayı okuduğu halde anlamayana ücretsiz okuma anlama kursu verilir!

 HASAN YILDIRIM

EMEK HIRSIZLARI

Site	Kullanıcı Adı	Etkinlik	Açıklama